

International

Journal of Human Sciences

ISSN:2458-9489

Volume: 20 Issue: 1 Year: 2023

Perceptual evaluation of the 'historicist city entrance gates'

'Tarihsici kent giriş kapılarının' algısal değerlendirilmesi

Emine Yıldız Kuyrukçu¹
Raziye Çınar²

Abstract

The city entrance gates are extremely important structures for the identity of the city and the image of the city, which form the first impression about the city. The city image is the mental impressions that the urbanite and the visitor produce for the city. It is intended to reflect the city with the symbolic, symbolic signs, building form, architectural elements contained in the city entrance gates.

The aim of this study is to formally analyze the historicist city gates, which have an important place on the image of the city; to discuss the general aesthetic perceptions of these gates from the eyes of the designer and the public. For this purpose, historicistic examples of city entrance gates were determined by using literature search, academic studies, archival documents and visual documents; these examples were analyzed using the method of form analysis, the historical periods and architectural elements they cited were determined. Another issue that the study examines is how the historicist city entrance gates are perceived by the architect and the public. For this purpose, the visuals of 10 historicistic city entrance gates determined as samples to determine the aesthetic

Özet

Kent giriş kapıları kent ile ilgili ilk izlenimi oluşturan kent kimliği ve kent imajı için son derece önemli yapılardır. Kent imajı kentlinin ve ziyaretçinin kent için ürettiği zihinsel izlenimleridir. Kent giriş kapılarının içerdiği simgesel, sembolik işaretler, yapı formu, mimari öğeleri ile kenti yansıtmaya amaçladır.

Bu çalışmanın **amacı** kent imajı üzerinde önemli bir yere sahip olan tarihsici kent giriş kapılarını biçimsel olarak analiz etmek; tasarımcı ve halk gözüyle bu kapıların genel estetik algılarını tartışmaktır. Bu amaçla çalışma kapsamında literatür taraması, akademik çalışmalar, arşiv belgeleri ve görsel belgelerden faydalanılarak tarihsici kent giriş kapısı örnekleri belirlenmiş; bu örnekler biçim analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiş, alıntı yaptıkları tarihsel dönemler ve mimari elemanlar tespit edilmiştir. Çalışmanın bir diğer merak ettiği konu tarihsici kent giriş kapılarının mimar ve halk tarafından nasıl algılandığıdır. Bu amaçla mimar ve halkın bu konudaki estetik yargılarını belirlemek için örneklem olarak belirlenen 10 adet tarihsici kent giriş kapısının görselleri; farklı illerde yaşayan mimarlara ve halka sunulmuş; bu fotoğrafların altındaki 9 sıfat çiftini 7 basamaklı (1:olumlu, 7:olumsuz) anlamsal farklılaşma skalasında

¹ Doç. Dr., Konya Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, eykuyrukcu@ktun.edu.tr

 Orcid ID: [0000-0002-5794-3507](https://orcid.org/0000-0002-5794-3507)

² R.Ç., Konya Teknik Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı, arch.raziyecinar@gmail.com

 Orcid ID: [0000-0002-4704-7303](https://orcid.org/0000-0002-4704-7303)

judgments of the architect and the public on this issue were presented to the architects and the public living in different provinces and asked to evaluate the 9 adjective pairs below these photos on a 7 digits (1:positive, 7:negative) semantic differentiation scale. In the light of the findings obtained, the effects of such "historicist city entrance gate" applications on 'designer', 'people' and 'city image' have been discussed. With this study, which also tests the tendency of the architect and the public on this issue, it has been determined by the survey conducted that architects do not find these postmodern historicist city entrance gates suitable for urban aesthetics because they are imitative and outdated. The results of the study support the literature and it has been determined that while imitation and familiarity negatively affect the aesthetic value of architects, the public positively evaluates and generally likes these postmodern structures that they find familiar for urban aesthetics.

As a result, according to the findings obtained, the city entrance gates produced recently in our country are based on the understanding of historicism and trying to establish a connection with the past. However, the copycat city entrance gates made with this approach, which tries to revive history, are independent of place, time and function; they cause disruption of historical and cultural continuity, as opposed to reflecting the identity and image of the city to which they belong.

Keywords: Urban Image, City Entrance Gates, Historicism, Form Analysis, General Aesthetic Evaluation

[Extended English summary is at the end of this document.](#)

değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen bulgular ışığında bu tarz "tarihsici kent giriş kapı" uygulamalarının 'tasarımcı', 'halk' ve 'kent imajı' üzerinde oluşturduğu etkiler tartışılmıştır. Mimar ve halkın bu konudaki eğilimini de test eden bu çalışma ile mimarların bu postmodern tarihsici kent giriş kapılarını taklit ve modası geçmiş olduğu için kent estetiğine uygun bulmadıkları yapılan anket çalışması ile tespit edilmiştir. Çalışma sonuçları literatürü destekleyerek taklit ve tanıdık olma durumunun, mimarların estetik değerini olumsuz etkilerken, halkın tanıdık buldukları bu postmodern yapıları kent estetiği için olumlu değerlendirdiği ve genel olarak beğendiği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak elde edilen bulgulara göre ülkemizde son dönemde üretilen kent giriş kapıları tarihsicilik anlayışı üzerine temellendirilerek geçmişle bağ kurulmaya çalışılmaktadır. Ancak tarihi yeniden canlandırmaya çalışan bu yaklaşım ile yapılan taklitçi kent giriş kapıları yer, zaman ve işlevden bağımsız; ait olduğu kentin kimliği ve imajını yansıtmamanın aksine tarihi ve kültürel sürekliliğin aksamasına neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel İmaj, Kent Giriş Kapıları, Tarihsicilik, Biçim Analizi, Genel Estetik Değerlendirme

1. GİRİŞ

Kent imajı, kent kimliği ve belleği ile ilişkili olarak kent kullanıcısı ve ziyaretçisi üzerinde oluşan kente ait izlenimleri ifade etmektedir. Bu bağlamda kent imajı kullanıcının zihninde oluşturduğu fikir ve izlerdir. Kentsel imaj değerlendirmeleri bağlantılar, sınırlar, bölgeler, odak alanları ve nirengi noktaları üzerinden değerlendirilmektedir (Lynch, 1965). Çalışma kapsamında bu bileşim elemanlarından “sınırlar” kapsamına dahil olan “kent giriş kapıları” incelenmektedir. Eşik, geçiş ve denetim noktası anlamında kullanılan “kapı” kavramı, geçmişte kentlerde yerleşim alanlarının içi ve çeperi arasındaki farkın görece sabit bir gelişme sınırı ile belirtilmesi amacı ile kullanılmıştır. Özellikle koruma duvarları ile çevrili antik kentlerde kent kapısı hem işlevsel hem de sembolik önem taşımıştır. Kent kapıları ile birlikte inşa edilen kuleler, kent girişleri için nirengi noktası olarak tanımlandığı gibi, seçkin ailelerin yerleştiği konaklama işlevine hizmet etmiştir. Kent kapıları yüzyıllar boyunca kentin ve kentlinin bir simgesi olarak, kent sınırlarının biçimlendirilmesinde etkin rolü olan ve güvenlik amaçlı da kullanılan mimari öğelerdir. “Eşikler ve geçiş mekanları dünyanın kendini değiştirdiği yerler olarak kabul edilir.” (Biro, 1998). Biro’nun söylemiyle de destekleneceği gibi kapılar bir anlamda mekânsal ve hatta zamansal geçitlerdir. Bu bağlamda kent kapıları biçimsel ve kompozisyonel anlamda girilen kentin tarihi, kültürü, mimari dili konularından izler taşımaktadırlar. Kente giren kişinin kentle ilk karşılaşması ve izlenimleri kent kapıları ile sağlanmaktadır. Antik dönemden günümüze kadar geçen süreçte kent kapılarının ait oldukları kentlerin coğrafı, kültürel, tarihi özelliklerine bağlı olarak yapılaş amaçları, biçimleri, üzerlerinde taşıdıkları sembolik işaretler değişiklik göstermektedir. Kent giriş kapıları oluşum mantığına bakıldığında kente gelen ziyaretçilerin zihinsel algılarında kente dair güçlü izlenimlerin oluşmasını sağlamaktadır. Bu bakımdan kent giriş kapıları kentle ilişkisi bağlamında zaman, mekan, yer, kimlik ilişkileri içerisinde simgesel değerler kazanmışlardır. Kentsel kimlik; kent için bir obje, abidevi bir değer veya özgün nitelikler ile tanımlanmaktadır. Her kentin kendine ait kentsel kimlik tanımlayıcısı niteliğinde öğeleri vardır (Mansour, 2015). Kentin kimliği onu oluşturan birtakım öğeler ve onların pek çok kişi tarafından algılanması ile ortaya çıkar. Yollar, kenarlar, bölgeler, odak noktaları ve işaret öğeleri gibi bu öğeler kentsel kimlik açısından ipucu olarak kullanılırlar (Lynch, 1965). Kentsel kimlik, bir kentte belirgin ve etkili olan doğal ve yapay özelliklerin tümüdür. Bir kentte yapı çevrenin kimliği, hem kent kimliğinin önemli bir bölümünü kapsarken, hem de o kentteki toplumsal ve kültürel yaşama dair ipuçları verir. Yapılı çevrenin bir ögesi olan kent giriş kapıları da o kentin imajı ile ilgili güçlü ipucuları verir. Kentsel imaj birey ve çevresi arasında kurulan ilişkinin somutlaştığı bir noktaya veya alana yönelik birey tarafından algılanan etkisidir, bireyin kentsel çevreden edindiği izlenimlerdir. Buradan hareketle kent kimliği, tüm etkenleri ve ilişkiler ağıyla birlikte kent imajını beslemektedir. Ancak kent imajının tam anlamıyla ifade edilebilmesi “birey, algı ve anlam” ile mümkündür (Lynch, 2010). Tüm bu bileşenler, kent imajının temel olgularını oluşturur. Kısacası kent imajı, kente bir kimlik kazandıran ve kullanıcısı için anlam katan yapılardan oluşur, denebilir. Bu sebeple, imaj kavramından da yola çıkarak, istenilen ideolojinin kenti biçimlendirmesi için yapılarda değişiklikler yapma yoluyla kente yeni bir görünüm kazandırılabilir (Çetintahra, 2011). Günümüzde son dönem mimarlık uygulamalarına bakıldığında özellikle tüm kamu yapılarında olduğu gibi kent giriş kapılarında da kültürel sürekliliğin sağlanması amacı ile tarihsel referansların kullanımında artış olduğu ve “tarihsel bir imaj” arayışının yaygınlaştığı gözlemlenmektedir.

Postmodernizm tartışmaları ile oluşum gösteren ve gündeme gelen “historicism” kavramı ile birlikte geçmişten “radikal kopuş”un aksine tarihi geri çağırmaya ya da geri kazanmaya dönük eğilimler, 20. yüzyılda tekrar gündeme gelmiştir. Bu kapsamda mimarlıkta çeşitli amaçlar, istekler ve parametrelere bağlı olarak bağlı olunan tarihsel geçmişe ait mimari üslup, biçim, elemanlardan referans alan “tarihselci ve tarihsici mimarlık” yaklaşımları son dönem mimari uygulamalarında öne çıkmaktadır. ‘Tarihsicilik’ kavramı postmodernizmle ilişkili bir kavram olup günümüz mimarlığında geçmişe ait geleneksel biçim, eleman ve biçim dillerinin kullanıldığı stildir. Geçmişe ve geleneksele atıfta

bulunma, tarihi yeniden canlandırma açıklamalarıyla tarihe şekillerle referans veren yaklaşım için "tarihselci mimarlık" ya da "tarihsici mimarlık" tanımlarının yapıldığını görülmektedir. Gurallar (2015), "tarihsicilik" kavramını tarihin önemli bir değer olarak görüldüğü teori ve mimari uygulamada geleneksel biçim dilinin kullanılmaya çalışıldığı bir tarz olarak ifade etmiştir. Mimarlık kapsamında 1980'lerin başından 1990'lı yıllara kadar "tarihsici" terimi yerine çoğunlukla "tarihselci" kavramı yer almıştır. Mimarlıkta sıklıkla karşılaştığımız tarihselcilik tartışmalarında, özellikle seçmeci, yeniden canlandırmacı tavırları belirtmek için 'tarihsici' kavramı kullanılmaktadır. Mimarlık tarihine bakıldığında, kuram ve eleştirilerde yoğunluklu biçimde modernite dönemi öncesine uzanan tarihi form ve biçimlere referans veren veya bu mimarilerin taklitleriyle şekillenen form ve biçimlere işaret etmek üzere "*historicism*" kelimesine karşılık olarak "tarihselcilik" terimi kullanılmıştır. "Historicism"e karşılık olarak "tarihselcilik" terimini ilk kullanan yazarlardan biri Sibel Bozdoğan'dır. Bozdoğan (1981) ana problemi tarih yazımı olan makalesinde, tarihselcilikten, özellikle 19. yüzyıl canlandırmacılığının, tarihin içinden alınıp kullanılabilir bir stiller (Barok, Gotik vs.) deposu olarak görüldüğü seçmeci bir yaklaşım olarak söz etmektedir. Tarihi biçimlerin kopyalanmasına ve taklit edilmesine tepki olarak doğan modern akımın, mimarlık tarihi incelemeleri üzerinde de etkili bir dönüşüme neden olduğunu belirtmektedir (Gurallar, 2015). Tarihselcilik, üsluplara yönelik nostaljiyi, endüstri öncesi kentlilik arayışını içerir. En genel tanımı ile "historicism", sözlüklerde, 1. tarihin önemli bir değer olarak görüldüğü kuram; 2. mimarlıkta olduğu gibi geleneksel biçim, elemanlar ve biçim dillerinin kullanıldığı stil olarak açıklanmaktadır.

Mimarlık tarihinde "*historicism*" terimine karşılık "tarihselcilik" değil "tarihsicilik" kavramını kullanan belirlenebilen tek yazar Ali Cengizkan'dır. Alan Colquhoun'un (1990) *Mimari Eleştiri Yazıları'nı* Türkçeleştiren Cengizkan, bu çalışmada "historicism" kelimesine karşılık, "tarihsicilik" terimini kullanmaktadır. Cengizkan'ın çeviri kitabında "Türkçe Baskıya Önsöz"ü Sibel Bozdoğan kaleme almıştır. Fakat bu çeviri çalışmasında Bozdoğan, Cengizkan'ın kullandığı terim karşılığına yer vermemiştir. İlk net kaynak olarak Colquhoun çevirisinde "tarihsici" terimini kullanan tek yazar olarak tespit ettiğimiz Cengizkan'ın, 1999 yılında yayımlanan bir makalesinde, taklide dayalı "tarihsici" koruma yaklaşımları görülmektedir. Tarihsicilik öylesine naiftir ki, kendisinin dahi bilincinde ya da farkında değildir. Metnin konusu olan koruma alanında, geçmişin yeniden canlandırılabilmesine inanan "taklitçi tarihsici" görüşün tasfiye edilmesi gerekmektedir. (Gurallar, 2015).

Yücel (2007), 1983 tarihli makalesinde "historicism" ve "historicity" yani "tarihsicilik" ve "tarihselcilik" kavramlarını tartışmaktadır. 20.yüzyılın ilk yarısında görülen Osmanlı mimarlığına biçimsel göndermeleri olan örneklerin ulusalcı mimarının yeniden canlandırılması şeklinde yorumları "ulusalcı-tarihselci" yorum örneği olarak kabul etmiştir. 1950'li yıllarda yerini evrenselci yaklaşıma bıraktığını belirttiği "tarihsici" eğilimi, "bütün tarihselcilik biçimleri dışlayıcı ve indirgeyicidir, dolayısıyla da hem çoğulculukla, hem de tarihin kendisi ile bağdaşamazlar" diyerek eleştirmektedir. "Tarihselcilğe Karşı Tarihsellik" çalışmasında, tarihi biçimlerin "biçim üreticiliğine dönüştürülmesine" yani "tarihselcilğe" karşı "tarihselliği" savunmaktadır. Böylelikle tarihsicilik, zamanla ilişkilene biçiminin ürünüdür. Tarihsicilik; tarihin herhangi bir anında üretilen bir biçimin yeni bir tasarıma malzeme olması durumudur. Bu durumda kolaylıkla "Grek sütunu" ve "Osmanlı mukarnaslı başlığı" yeni bir biçimin parçaları olarak karşımıza çıktığında uyumsuz ve zamansız oluşu, onun tarihsicilik yaklaşımında hareket ettiğini gösterir (Tanyeli, 2005). Gündemimizden hiç düşmeyen, geçmiş zamana ve geleneksele öykünen, Osmanlı, Selçuklu özlemine ve merakına dayanan özellikle 21. yüzyılda artan yapıların biçim dilleri açıkça "tarihselci imgeleme" olarak adlandırılabilirdiği için ve tarihsiciliğe yöneldiği için tehlikeli bir ideolojide karşımıza çıkmaktadır. Özellikle postmodernizm tartışmalarının gündeme getirdiği "historicism" kavramı dünya yazınına paralel olarak 1980'lerde Türkiye'de de etkili olmuştur. Gartman, mimarların sadece elit bir kesimle değil, geniş kitlelerle iletişim kurması söz konusu olduğunda, bu tür tarihi dekorlara başvurmaları gerektiğini iddia etmiştir (Gartman, 1998). Günümüz kamu yapılarının cephelerinde "Türk",

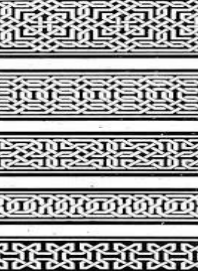

“Osmanlı” veya “Selçuklu” gibi tanımlarla özetlenen bu biçim dili sıkça kullanılmakta ve tarihsel bir kimlik oluşturma çabası olduğunu gözlemlemekteyiz. Fakat bu tarihi semboller, geçmiş dönemlere derin referans vermeksizin, yüzeysel dekorasyonlarla bağlamından kopmuş gösterimler şeklinde kalmaktadırlar. Erk ve ideoloji bağlamından ve dönemden bağımsız tanıdık ve tarihi sembollerden devşirilen imgelerle üretilen bu kamu yapıları ile halkla bağlantı kurmaya çalışmaktadır.

Kent imajı, kentin görsel niteliği ile de doğrudan ilgilidir ve yukarıdaki anlatıma göre kentin bir politika ya da ideoloji doğrultusunda şekillenmesi olarak ifade edilebilir. Son dönem kamu yapılarında olduğu gibi kent giriş kapılarının da özellikle son on yılda tarihsel ve yerelden alıntı yaparak tasarlandığı ve bu yönüyle ideolojik, sembolik anlamlar kazandıkları görülmektedir. Buradan yola çıkarak bu çalışmada öncelikle kent kimliği açısından sembolik anlamları olan kent giriş kapılarındaki ‘*tarihsicilik arayışını*’ biçim analizi yöntemiyle analiz etmek ve mimarların, halkın bu konudaki ‘*estetik yargılarını sorgulamak*’ amaçlanmıştır.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Alan çalışması kapsamında öncelikle son dönem kent giriş kapılarındaki tarihsicilik arayışını biçim analizi yöntemi ile değerlendirmek hedeflenmiştir. Bu amaçla kapsamlı bir literature taraması yapılarak 21. yüzyıl başında inşa edilen 14 adet tarihsici kent giriş kapısı belirlenmiştir. Seçilen kent giriş kapıları ile ilgili her türlü yazılı, basılı ve görsel dökümana ulaşılmış, mimarlık tarihçilerinden görüş alınarak bu yapıların fotoğraflar üzerinden ‘*tarihsicilik*’ temeli ile taklit ettikleri özgün mimari elemanlar (*taç kapı, revak, kemer, sütun, tonoz, kule, kemerli pencere, vs...*) işaretlenmiş, taklit ettikleri tarihsel dönemler (*Selçuklu, Osmanlı, I. Ulusal, II. Ulusal*) ve yöresel mimariden alıntılar belirlenmiştir. Çalışma kapsamında oluşturulan, biçim analizi yöntemiyle değerlendirilen 14 adet tarihsici kent giriş kapısının taklit ettiği dönemler ve mimari elemanlar Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo1. Ülkemizdeki kent giriş kapıları ve alıntı yaptıkları mimari dönemler ve öğeler

		
Resim1: Esenboğa kent giriş kapısı	Resim2: Selçuklu Dönemi Kubbe	Resim3: Selçuklu Dönemi Kemer
Taklit Ettiği Dönem	Taklit Ettiği Mimari Elemanlar	
Selçuklu Dönemi	Kubbe, Kemer	
		
Resim4: Sivas kent giriş kapısı	Resim5: Selçuklu Dönemi Bezeme	Resim6: Osmanlı Tuğrası
Taklit Ettiği Dönem	Taklit Ettiği Mimari Elemanlar	
Selçuklu Dönemi	Sivri Kemer, Bezeme	
Osmanlı Dönemi	Dönem Tuğrası	

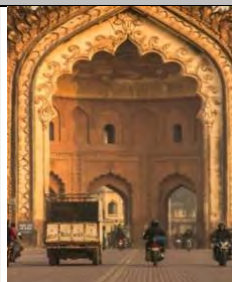
Tablo1'in devamı...

			
Resim7: Samsun kent giriş kapısı		Resim8: Selçuklu Dönemi Kûlah	Resim9: Selçuklu Dönemi Kemer
Taklit Ettiği Dönem		Taklit Ettiği Mimari Elemler	
Selçuklu Dönemi		Kûlah, Kemer, Geometrik Bezeme	
			
Resim10: Konya kent giriş kapısı		Resim11: Mevlana Dergahı Kûlah	Resim12: Selçuklu Dönemi Çini Bezeme
Taklit Ettiği Dönem		Taklit Ettiği Mimari Elemler	
Selçuklu Dönemi		Kûlah, Çini Bezeme	
Yerel Mimari		Mevlana Dergahı	
			
Resim13: Eskişehir kent giriş kapısı		Resim14: Selçuklu Dönemi Kubbe	Resim15: Selçuklu Dönemi Sivri Kemer
Taklit Ettiği Dönem		Taklit Ettiği Mimari Elemler	
Selçuklu Dönemi		Kubbe, Sivri Kemer	
			
Resim16: Karaman kent giriş kapısı		Resim17: Selçuklu Dönemi Kûlah	Resim18: Karaman Kalesi
Taklit Ettiği Dönem		Taklit Ettiği Mimari Elemler	
Selçuklu Dönemi		Kûlah, Çini Bezeme	
Osmanlı Dönemi		Basık Kemer	
Yerel Mimari		Kale Mimari Formu	

Tablo1'in devamı...

		
Resim19: Konya kent giriş kapısı	Resim20: Geleneksel Türk Evi	Resim21: Konya Zindankale Kalesi
Taklit Ettiği Dönem	Taklit Ettiği Mimari Elemler	
Selçuklu Dönemi	Kemer, Revak, Motif	
Osmanlı Dönemi	Kemerli Pencere	
II. Ulusal Dönem	Saçak	
Yerel Mimari	Geleneksel Türk Evi, Kale Mimari Formu	
		
Resim22: Kütahya kent giriş kapısı	Resim23: Selçuklu Dönemi Kubbe	Resim24: Kütahya Çini Bezeme
Taklit Ettiği Dönem	Taklit Ettiği Mimari Elemler	
Selçuklu Dönemi	Kubbe	
Yerel Mimari	Kütahya Çini Bezeme	
		
Resim25: Türkoğlu kent giriş kapısı	Resim26: I. Ulusal Mimarlık Akımı Örn.	Resim27: I. Ulusal Mimarlık Akımı Örn.
Taklit Ettiği Dönem	Taklit Ettiği Mimari Elemler	
Selçuklu Dönemi	Geometrik Bezeme	
I. Ulusal Dönem	Köşe Kuleleri, Sütun, Anıtsal Form	
		
Resim28: Eski kent giriş kapısı	Resim29: Selçuklu Dönemi Kubbe	Resim30: Selçuklu Dönemi Kaş Kemer
Taklit Ettiği Dönem	Taklit Ettiği Mimari Elemler	
Selçuklu Dönemi	Kubbe, Kaş Kemer	

Tablo1'in devamı...

					
Resim31: Safranbolu kent giriş kapısı		Resim32: Safranbolu Evleri		Resim33: Safranbolu Evleri Penceresi	
Taklit Ettiği Dönem			Taklit Ettiği Mimari Elemler		
Yerel Mimari			Safranbolu Evleri		
					
Resim34: Bilecik kent giriş kapısı		Resim35: Bilecik Lefke Kalesi			
Taklit Ettiği Dönem			Taklit Ettiği Mimari Elemler		
Yerel Mimari			Bilecik Kalesi		
					
Resim36: Göktürk kent giriş kapısı		Resim37: İstanbul Su Kemerleri		Resim38: Bursa Kemerleri	
Taklit Ettiği Dönem			Taklit Ettiği Mimari Elemler		
Osmanlı Dönemi			Bursa Kemerleri		
Yerel Mimari			Su Kemerleri Mimari Formu		
					
Resim39: Sivas kent giriş kapısı		Resim40: Selçuklu Dönemi Kemer		Resim41: Selçuklu Dönemi Sembolü	
Taklit Ettiği Dönem			Taklit Ettiği Mimari Elemler		
Selçuklu Dönemi			Dilimli Kemer, Çift Başlı Kartal Sembolü		

Ülkemizdeki farklı bölgelerde ve farklı büyüklüklerdeki kentlere ait kent giriş kapıları, biçimsel analiz yöntemi ile incelendiğinde, birbirinden bağımsız olarak üretilen bu yapıların büyük oranda ortak bir tasarım diline sahip olduğu görülmüştür. Bu yapılarda geçmişe tutunma çabasıyla bir yada bir çok üslubun ve mimari ögenin aynı anda kullanıldığı, kimi zaman ise yerel mimari unsurlardan da yararlandığı görülmüştür. Selçuklu dönemine ait mimari elemanlardan; kemer, revak, külah, bezemeler ve süsler; Osmanlı döneminden kemer ve kemerli pencereler; I. Ulusal Dönemin kemerli penceresi, kule ve saçak; II. Ulusal'dan geniş saçak, payanda, pencere, sütun, cumba, kırma çatı gibi mimari elemanların ve yöresel mimari öğelerinin hiçbir estetik kaygı gözedilmeden bir arada kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca incelenen örneklerin tümünün simetrik bir tasarım kurgusuna sahip olduğu bulgular arasındadır (Tablo 2).

Tablo 2. Çalışma Kapsamında İncelenen Ülkemizdeki Kent Giriş Kapıları ve Alıntı Yaptıkları Mimari Öğeler

Tarihsici Kent Giriş Kapıları	Taklit Edilen Mimari Dönem ve Mimari Öğeler				
	Selçuklu D.	Osmanlı D.	Yerel Mimari	1.Ulusal Dönem	2.Ulusal Dönem
	Kubbe Revak Kemer				
	Külah Kemer Geo. Bezeme				
	Külah Çini Bezeme			Mevlana Dergahı	
	Kubbe Sivri Kemer				
	Çini Bezeme Külah		Payanda Karaman Kalesi		
	Kemer Çini Sivri Kemer	Kemerli Pencere	Cumba Zindankale Kalesi		Saçak
	Kubbe		Kütahya Çini		
	Geo. Bezeme Dilimli Kemer			Köşe Kuleleri Sütun Anıtsal Form	
	Kubbe Kaş Kemer				
			Safranbolu Evleri Ahşap Pencere		
			Bilecik Lefke Kalesi		
		Bursa Kemeri	İstanbul Su Kemeri		
	Sivri Kemer Geo. Bezeme Dönem Sembolü	Dönem Sembolü			

Taklit olan gerçek olanın yerini aldığı zaman algıları değiştirmekte ve gerçeklik duygusu kaybedilmektedir. Baudrillard'a (1998) göre imitasyonlar gerçek olanın değerini aşağı çeker, Dovey (1985)'e göre buna ek olarak gerçeğin derinliğine karşı duyarsızlıkların başlamasına neden olur. Tüketim toplumunun değişen beklentileri ile şekillenen bu çoklu kimliğe sahip olma durumu ise, mimari ürünün kendisini kullanılıp, modası geçince atılan bir tüketim ürününe dönüştürmektedir. Çalışmanın bir diğer merak ettiği konu tarihsici kent giriş kapılarının mimar ve halk tarafından nasıl algılandığıdır. Çalışma kapsamında mimar ve halkın bu konudaki estetik yargılarını belirlemek amaçlı bir anket çalışması düzenlenmiştir. Elde edilen bulgular ışığında bu tarz "tarihsici kent giriş kapı" uygulamalarının 'tasarımcı', 'halk' ve 'kent imajı' üzerinde oluşturduğu etkiler tartışılmıştır.

2.1. Anket tasarımı ve uygulanması

Çalışma ile mimar ve halkın tarihsici kent giriş kapıları hakkındaki beğeni düzeyleri, hazırlanan anket çalışmasının bulgularıyla tartışılmıştır. Çalışma kapsamında 20-55 yaş aralığında alanında uzman 41 mimar farklı illerde yaşayan halktan 43 kişi olmak üzere toplam 84 kişi ile kent giriş kapıları ile ilgili anket uygulanmıştır. Anket çalışmasının verileri SPSS programıyla değerlendirilerek mimar ve halkın tarihsici kent giriş kapıları ile ilgili genel beğeni düzeyi tartışılmıştır.

Çalışmada katılımcılara uygulanan anket iki bölümden oluşmaktadır. Anketin ilk bölümünde katılımcılara ait kişisel bilgiler (yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, meslek), ikinci bölümde ise örneklem olarak belirlenen Türkiye'den 10 adet tarihsici kent giriş kapısının ön cephe görselleri ve her görselin altında değerlendirmek amaçlı 9 adet sıfat çiftinden oluşan 7 basamaklı (1:olumlu, 7:olumsuz) anlamsal farklılaşma ölçeği yer almaktadır.

Yapıların algısal etkisinin değerlendirilmesinde sıfatlar belirlenirken literatürdeki benzer çalışmalar referans alınmıştır. İmamoğlu (1975), Berlyne (1974), Ertürk (1983), Fiedler (1985), Green (1999), İmamoğlu (2000), Kaya ve Weber (2003), Başkaya ve ark. (2006) ve Yıldırım ve ark. (2007) tarafından yapılan araştırmalarda geçerli ve güvenilir bulunmuş ölçeklerden faydalanılmış olup, yapı cepheleri değerlendirilirken "güzel/çirkin", "etkileyici/etkileyici değil", "kent estetiğine uygun/kent estetiğine uygun değil", "özgün/taklit", "tanıdık/tanıdık değil", "sade/karmaşık", "mütevazı/gösterişli", "simetrik/asimetrik" modern/modası geçmiş" olmak üzere 9 sıfat çifti kullanılmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Yapıların Genel Estetik Değerlendirilmesinde Kullanılan Sıfat Çiftleri

	1	2	3	4	5	6	7	
Güzel								Çirkin
Etkileyici								Etkileyici değil
Kent estetiğine uygun								Kent estetiğine uygun değil
Özgün								Taklit
Tanıdık								Tanıdık değil
Sade								Karmaşık
Mütevazı								Gösterişli
Simetrik								Asimetrik
Modern								Modası geçmiş

Çalışmada, Türkiye yapılmış tarihsici kent giriş kapıları yapıları araştırma ortamı olarak kullanılmıştır. Bu amaçla literatür taranarak farklı illerden 2000 sonrası inşa edilen 10 adet tarihsici kent giriş kapısı seçilmiştir. Araştırmada deneklere Tablo 4'de yer alan 10 adet görsel, 9 sıfat çifti yedi basamaklı anlamsal farklılaşma ölçeği olumludan olumsuz doğru (1: olumlu, 7: olumsuz) değerlendirilmek üzere sunulmuştur.

Tablo 4. Ankette Sıfat Çiftleriyle Değerlendirilmek Üzere Seçilen Tarihsici Kent Giriş Kapıları Ön Cephe GörSELLERİ

	
Resim41: Ankara-Esenboğa Kent Giriş Kapısı	Resim42: Ankara-Samsun Kent Giriş Kapısı
	
Resim43: Ankara-Konya Kent Giriş Kapısı	Resim44: Ankara-Eskişehir Kent Giriş Kapısı
	
Resim45: Karaman Kent Giriş Kapısı	Resim46: Konya Kent Giriş Kapısı
	
Resim47: Kütahya Kent Giriş Kapısı	Resim48: Türkoğlu Kent Giriş Kapısı
	
Resim49: Eskil Kent Giriş Kapısı	Resim50: Sivas Kent Giriş Kapısı

Anket çalışmasında ortaya çıkan verilerin yüzdelik değerleri, aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri SPSS 22 programı kullanılarak hesaplanmıştır.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

Tarihsici kent giriş kapılarının mimar ve halk tarafından nasıl algılandığını belirlemek amaçlı yapılan anket çalışmasında alanında uzman 42 mimar ve farklı illerde yaşayan halktan 44 kişi olmak üzere toplam 86 kişi ile anket yapılmıştır. Mimar deneklerin %47,6'sı kadın, %52,4'ü erkektir. Halk deneklerin %47,7'si kadın %52,3'ü erkektir. Kadın ve erkek sayısının paralel olmasına özen gösterilmiştir. Deneklerin yaş aralığı 20-55 yaş arasındadır (Tablo 5).

Bu çalışmada anlamsal farklılaşma ölçeğini oluşturan sıfat çiftleri "bağımlı değişkenler" olarak kabul edilmiştir. Katılımcıların algılama düzeyini etkileyecek faktörlerden meslek faktörü de "bağımsız değişkenler" olarak kabul edilmiştir. Araştırmada, elde edilen veriler SPSS programında çözümlenmiş ve elde edilen sonuçlar grafiklerle de desteklenmiştir.

Tablo 5. Anket Katılımcılarının Meslek ve Cinsiyet Bilgileri

	Kadın	%	Erkek	%	Toplam
Mimar	20	47,6	22	52,4	42
Mimar Olmayan	21	47,7	23	52,3	44
Toplam	41		45		86

Araştırma verilerinin güvenilirliği Cronbach's Alpha yöntemi ile test edilmiş ve güvenilirlik katsayısı 0,837 çıkmıştır. Bu değer literatürde kabul edilen katsayı olan 0.70'in üzerinde olduğundan sonuçlar "güvenilir" kabul edilmiştir (Tablo 6). Tarihsici kent giriş kapılarının mimar ve halk tarafından nasıl algılandığını ölçmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi yapılmıştır. Ayrıca değişkenlere ait ortalamaların birbiriyle karşılaştırılması için sonuçlar grafiksel olarak ifade edilmiştir.

Tablo 6. Cronbach's Alpha Güvenilirlik Analizi Sonucu

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,837	,726	9

Yapıların algısal değerlendirmelerde kullanılan bağımlı değişkenlerin (sıfat çiftlerinin) ortalama ve standart sapma değerleri ile ANOVA testi sonuçları belirlenmiş olup, Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Bağımlı Değişkenlerin Anova Testi'nden Elde Edilen Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

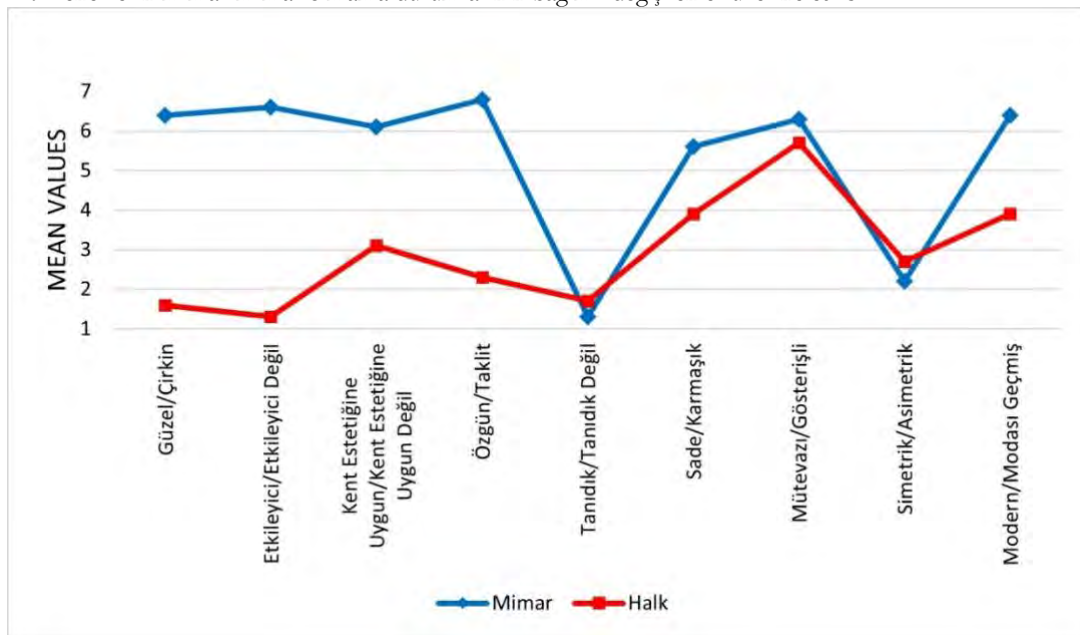
Sıfat Çiftleri	Mimar		Halk		Anova Testi Sonucu		
	M	SD	M	SD	F	df	Sig.
Güzel/Çirkin	6,4	1,1	1,6	0,8	480,966	1	<0,001
Etkileyici/Etkileyici Değil	6,6	0,7	1,3	0,4	1412,138	1	<0,001
Kent Estetiğine Uygun/Kent Estetiğine Uygun Değil	6,1	1,1	3,1	0,7	221,379	1	<0,001
Özgün/Taklit	6,8	1,5	2,3	1,8	158,417	1	<0,001
Tanıdık/Tanıdık Değil	1,3	0,4	1,7	0,6	7,201	1	0,009
Sade/Karmaşık	5,6	1,3	3,9	1,1	37,990	1	<0,001
Mütevazı/Gösterişli	6,3	1,1	5,7	1	6,293	1	0,014
Simetrik/Asimetrik	2,2	0,7	2,7	0,8	7,502	1	0,008
Modern/Modası Geçmiş	6,4	1,1	3,9	1	98,239	1	<0,001

•M: mean value (ortalama değer)

- SD: standard deviation (standart sapma)
- F: F value (F değeri)
- df: degree of freedom (serbestlik derecesi)
- Sig.: significance ($p < 0,001$ ifadesi iki grup arasında belirgin farkların olduğunu göstermektedir.)

Tablo 7’de verilmiş olan ve Anova testinden elde edilen ortalama değerler mimar ve halk katılımcıların sıfat çiftlerine verdikleri ortalama cevapları ifade etmektedir. Bu ortalama değerlere göre mimar ve halk katılımcıların çalışmada ele alınan yapılara yönelik algısal değerlendirmeleri arasında önemli farklılıkların olduğu göze çarpmaktadır. Standart sapma değerlerinin düşük olması grupların kendi aralarında cevaplarının orantılı olduğunu göstermektedir. P değerlerinin ise tanıdık/tanıdık değil, mütevazı/gösterişli ve simetrik/asimetrik sıfat çiftleri için 0,001’den büyük değerler çıkmış olması her iki grubun bu sıfat çiftlerine verdikleri cevapların birbiri ile yakın değerler olduğunu göstermektedir. $P < 0,001$ ifadesi ise iki grup arasında belirgin farkların olduğunu göstermektedir. Güzel/çirkin, etkileyici/etkileyici değil, kent estetiğine uygun/kent estetiğine uygun değil, özgün/taklit, sade/karmaşık ve modern/modası geçmiş sıfat çiftlerinin F değerlerinin yüksek olması gruplar arasında anlamlı farklar olduğunu gösterirken, tanıdık/tanıdık değil, mütevazı/gösterişli ve simetrik/asimetrik sıfat çiftlerinin F değerlerinin düşük olması gruplar arasında homojen bir dağılımın olduğunu ifade etmektedir. Anket katılımcılarının çalışmada ele alınan yapılara yönelik algısal değerlendirmelerine ilişkin ortalama değerlerin grafiksel ifadesi Grafik 1’de verilmiştir.

Grafik 1. Deneklerin mimar-mimar olmama durumlarının bağımlı değişkenler üzerine etkisi

Grafik 1’de verilen sonuçlara göre mimarlık eğitimi alan ve mimarlık eğitimi almayan halk denek grubunun tarihsici kent giriş kapılarına olan yaklaşımlarını görmekteyiz. Bu grafiğe göre 1-7 arasında sıralanmış değişken ortalamaları arasında büyük sayılar olumsuz cevapları temsil etmektedir. Grafik 1’e göre bağımlı değişkenlerin aldığı değerler anket katılımcılarının mimar ve halk olmasına göre farklılık göstermektedir. Mimarlar bu çalışmada ele alınan tarihsici kent giriş kapılarına yönelik algısal değerlendirmelerinde kent giriş kapılarını 6,4 değeri ile çirkin; 6,6 değeri ile etkileyici değil; 6,1 değeri ile kent estetiğine uygun değil; 6,8 değeri ile taklit; 1,3 değeri ile tanıdık; 5,6 değeri ile karmaşık; 6,3 değeri ile gösterişli; 2,2 değeri ile simetrik ve 6,4 değeri ile modası geçmiş olarak değerlendirmişlerdir.

Halktan katılımcılar ise söz konusu kent giriş kapılarını 1,6 değeri ile güzel; 1,3 değeri ile etkileyici; 3,1 değeri ile kent estetiğine uygun; 2,3 değeri ile özgün; 1,7 değeri ile tanıdık; 3,9 değeri ile sade; 5,7 değeri ile gösterişli; 2,7 değeri ile simetrik ve 3,9 değeri ile modern olarak değerlendirmişlerdir. Mimar ve halkın tarihsici kent giriş kapılarına yönelik algısal değerlendirmesi birbirleri ile karşılaştırıldığında; mimarların, tarihsici kent giriş kapılarını; taklit, tanıdık, karmaşık, gösterişli, simetrik, modası geçmiş olduğu için beğenmedikleri ve kent estetiğine uygun bulmadıkları tespit edilmiştir. Halkın ise söz konusu kent giriş kapılarını güzel, etkileyici, kent estetiğine uygun, özgün, tanıdık, sade, gösterişli, simetrik ve modern buldukları tespit edilmiştir.

Bu sonuçlar literatürde yer alan çalışmaları desteklemektedir. Gans (1978) mimarlar ve mimar olmayanlarla yaptığı çalışmada mimarların "yüksek" stilli yapıları beğendiklerini ve mimar olmayanların ise "geleneksel" stildeki yapıları beğendiği tespit edilmiştir. Çalışma ile mimar ve mimar olmayanların tercih konusunda farklılaştığına ortaya koymuştur (Gans, 1978). Groat ve Canter (1979) yaptıkları çalışmada mimarların ve muhasebecilerin Postmodern yapıları verdikleri yanıtları karşılaştırmalı olarak değerlendirdiklerinde binaları değerlendirmek için her iki grubun da farklı kriterler kullandığını belirtmiştir. Muhasebeciler tarafından en çok beğenilen örnekler mimarlar tarafından en az beğenilmiştir (Groat, 1982 ve Groat & Canter, 1979).

Benzer şekilde Kılıçoğlu (2007) yaptığı çalışmada tasarımcıların yapıya yaklaşımı tasarımcı olmayan gruplara göre daha eleştirel olduğunu tespit etmiştir. Bu anlamda mimarlık eğitimi alan bireyler mühendislik eğitimi alan bireylere göre gelenekselden esintiler taşıyan örneklerle eleştirel bir gözle bakmış ve beğenileri farklılaşmıştır.

Akalin ve ark (2008) yaptıkları çalışmada mimar ve mühendislik öğrencilerinden oluşan denek grubuyla farklı seviyelerdeki toplu konut cephe örneklerini analiz etmiştir. Mimarlık öğrencilerinin değerlendirmelerinde mühendislik öğrencilerinden daha eleştirel yaklaştıkları ve olumsuz eleştirdikleri görülmüştür.

Özkan (2019) yaptığı çalışmada yönetim binalarının cephe değerlendirmesini halk, mimarlar ve yöneticiler arasında gerçekleştirmiş; mimarlar, halk ve yönetici grubundan ayrılarak bazı belediye bina cephelerini farklı değerlendirmiştir. Mimarlar, çoğunluğu postmodern olan cepheleri beğenmeyerek halk ve yönetici grubundan farklılaşmışlardır.

Çalışmanın sonucu literatürdeki çalışmaları desteklemektedir. Elde edilen bulgularda mimar olanlar mimar olmayanlardan ayrılarak yapı cephelerini farklı yorumlamış ve değerlendirmişlerdir. Yapılan analizlerle mimarlar tarafından eleştirilen bu postmodern görüntülerin halk tarafından beğenildiği tespit edilmiştir. Postmodernizm mimarların karşı çıktığı bir akım olsada nostalji yoluyla geçmişe çağrışım yapması halk tarafından beğenilmesine neden olmaktadır.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Kent kapılarının oluşum mantığı incelendiğinde bu yapıların işlevsel amaçlı oluşum gösterdiği görülmektedir. Kent giriş kapıları, kentlerde yerleşim alanı ve yerleşim dışı sınırının çekilmesi amaçlı ortaya çıkmıştır. Kent kapıları ait olduğu kentlerin kartviziti niteliğindedir. Üzerlerinde bulunan simgesel ve sembolik işlemler, mimari öğeler ait oldukları kentlerin tarihi, geleneksel, coğrafi özellikleri, yapılaşma amaçlarını tasvir eden öğeler ile kente giriş yapan kullanıcıların zihninde kent imajına ait ilk izlenimlerin oluşması amaçlanmıştır. Bu çalışmada Kevin Lynch (1965) "*Image of the City*" kitabında bahsettiği kentsel imajı oluşturan beş ana başlıktan biri olan "sınırlar" kapsamına dahil olan "kent giriş kapıları" "tarihsicilik" bağlamında incelenmiş mimar ve halkın bu konudaki eğilimi test edilmiştir.

Çalışma kapsamında incelenen kent giriş kapısı örneklerinde ağırlıklı olarak Selçuklu ve Osmanlı Dönemi; Selçuklu döneminden kemer, külah, revak, bezeme mimari ögesi, Osmanlı Döneminden ise kemer, kemerli pencere mimari öğelerinin taklitleri ve yöresel mimari ürünlerin kopyalandığı belirlenmiştir. Kentsel imajı oluşturmada en önemli yapay donatılardan olan kent giriş kapılarında da tüm kamu yapılarında olduğu gibi geçmişin mimarisinin yeniden canlandırılmaya çalışıldığını görüyoruz.

Günümüzde erk ve ideoloji çoğu zaman halkla bağ kurmak, güçlerini, kalıcılıklarını, geçmişle olan bağlarını halka göstermek için tarihsici bir mimari bir dil oluşturarak, bunu kamu yapılarında görünür kılmaktadır. Sonuç olarak erk nostaji ve tanıdıklık yoluyla halkla bağ kurmak adına tarihsici kamu yapıları tasarlatmaktadır. Buradaki amaç, zamandan, mekândan, bağlamdan ve anlamdan uzak yeniden canlandırmaya yönelik örneklerle mimarlıkta adeta déjà vu yaratmaktadır. Bugün, karşılaştığımız üslubun birçok kamu yapısı cephesinde yansıtmaya çalıştığı şey açıktır ki yansıtılan öğelerin kullanımı, şekli, biçimi, ölçeği çoğunlukla özensiz ve yanlıştır. Bu çalışmada bu kamu yapılarındanbiri olan tarihsici kent giriş kapılarının kent imajı için önemi tartışılmış ve mimar mimar olmayan tarafından nasıl algılandığı sorgulanmıştır.

Mimar ve halkın bu konudaki eğilimini de test eden bu çalışma ile mimarların bu tarihsici kent giriş kapılarını kent estetiğine uygun bulmadıkları yapılan anket çalışması ile tespit edilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda örneklem seçilen kent giriş kapılarının bütününde postmodern bir anlayışın hakim olması nedeniyle mimarlar bu yapıları taklit, modası geçmiş ve kent estetiğine uygun bulmamışlardır. Taklit ve tanıdık olma durumunun, mimarların estetik değerini olumsuz etkilediği görülmektedir. Halk ise tanıdık buldukları bu yapıları kent estetiği için olumlu değerlendirmiş ve genel olarak beğenmiştir. Çalışma kapsamında yapılan analizlerle halkın post modern kent giriş kapılarını aşına oldukları için güzel buldukları ve etkilendikleri tespit edilmiştir. Mimarlar ise aşına olmalarına rağmen modası geçmiş, tanıdık, taklit bu yapıları güzel bulmamış ve etkilenmemiştir. Wickelgren (1979)'a göre, ne kadar fazla aşına olunursa, o kadar kolay tanıma gerçekleşir ve daha az karmaşa yaşanır ve bildik olma durumu sonucunda da (Zajonc, 1968) daha fazla memnuniyet oluşur.

Sonuç olarak tarihsici kent giriş kapılarının mimar ve halk tarafından algısal değerlendirilmesi üzerine olan bu çalışma; mimarların halktan ayrışması tasarım eğitimi almış bir grup olmasından kaynaklı olarak, literatür çalışmalarını (Canter 1969, Downing & Hubka 1979, Hersberger 1988, 1969, Groat 1982, Gifford ve ark. 2000, Gifford & Douglas 2001, Gifford ve ark. 2002, Hubbard 1996, Fawcett ve ark. 2008, Purcell 1995, Purcell & Nasar, 1992) desteklemektedir. Mimarlar postmodern olan kent giriş kapılarını beğenmemekte ve eleştirel gözle bakmaktadır. Halk ise tanıdık oldukları bu tarihsici kent kapılarını nostajiye olan özlemlerle beğenmekte ve etkilenmektedir. Günümüzde kent kapıları, kent sınırını çizme, kent imajını yansıtmaya, ziyaretçilere çeşitli ön mesajlar verme amaçlarından uzaklaşmıştır. Kent kapıları güncel uygulanan örneklerle bakıldığında tarihsici yaklaşım ile oluşturulan işlevden uzak, tarihsel ve geleneksel kültürün sürekliliğini sağlamak amaçları ile günümüze ait olmayan çeşitli mimari elemanların, mimari biçim ve sembollerin rastlantısal kompozisyonu ile süsleme amaçlı oluşum göstermektedir. Bu yaklaşım ile oluşturulan kent giriş kapıları kentlerin güncel kent imajını yansıtamamakta, zamanın gerisinde kalmaktadır.

Mimarlık bir zincir gibi tüm bizden önceki uygarlıklara eklenerek geliyorsa, o zaman gerçekten tarihî gelişim, mekân anlayışı, biçimin arkasındaki anlam gibi mimarlığın özgüllüğüne ilişkin bilimsel çalışmalarla beslenmesi gerekir. Yoksa işin modaya, tüketime, gösteriye, estetiğe ya da iyi niyetle piyasa değerine dönüşme tehlikesi mevcuttur.

KAYNAKÇA

- Akalın, A., C. Wilson, Sezal İ. & Yıldırım, K. (2008). Architectural identity and the power of local authorities: A case study of Keçiören, Ankara. *Power and Architecture*, 20. *International Building and Life Congress*, Mimarlar Odası Bursa Şubesi, Bursa, ss.103-111.
- Baskaya, A., Wilson, C., Ozcan, Y. Z. & Karadeniz, D.A. /2006). Study in re-establishing the corporate identity of a post office institution with gender-related differences in perception of space. *Journal of Architectural and Planning Research*, 23, 43-59.
- Baudrillard, J., & Adanır, O. (1998). *Simülakrlar ve simülasyon*. Ankara, Turkey: Dokuz Eylül Yayınları.
- Berlyne, D. E. (1974). *Studies in the new experimental aesthetics*. Newyork: Wiley.
- Biro, A. (1998). *Sanat ve sanatçıların yarattığı pencereler ve kapılar* [Yüksek Lisans Tezi], İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bozdoğan, S. (1981). *Tarih, mimarlık tarihi ve bazı kavramlar*, Mimarlık 81(3),7-11.
- Canter, D. (1969). An intergroup comparison of connotative dimensions in architecture, *Environment and Behavior*, 1, 27-28.
- Cengizkan, A. (1999). Kayaköy-Levissi için ay saati tasarım işliğı, *Mimarlık*, (287), 38-45.
- Colquhoun, A. (1990). *Mimari Eleştiri Yazıları*, çev. A. Cengizkan, *Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları*.
- Çetintahra, G. E. (2011). Kent imajı yaratma sürecinde kKentsel tTasarım ve planlamanın sorgulanması, *İDEALKENT*, 2(3), 158-171.
- Dovey, K. (1985). *Home and homelessness*, in I. Altman & C. Werner (eds.), *Home environments: Human behaviour and environment*, Plenum, New York.
- Downing, R., Hubka, T. (1979). *Imagery and the generation form*, Proceedings of the 67th American Collegiate Schools of Architecture Annual Meeting, Arlington, VA: Carrollton Press.
- Ertürk, S. (1983). Mimari mekanların algılanması üzerine deneysel bir çalışma [Yayınlanmış Doktora Tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Fawcett, W., Ellingham, T., Platt, S. (2008). Reconciling the architectural preferences of architects and the public, *Environment and Behavior*, 40 (5), 599-618.
- Fiedler, F.E. (1985). *The leadership game: matching the man to the situation*. In Gibson, J. W. and Hodgetts, R. M. (eds.) *Readings and Exercises in Organizational Communication*. Orlando, FL: Academic Press., 122-30, 1985.
- Gans, H. (1978). Towards a human architecture: a sociologist view of the profession, *Journal of Architectural Education*, 2, 26-31.
- Gartman, D. (1998), Postmodernism; or, the cultural logic of Post-Fordism, *The Sociological Quarterly*, 39 (1), 119-137.
- Gifford, R, Hine, W. D., Clemm M. W., Reynolds, J.D. & Shaw, T. K. (2000). Decoding modern architecture: A lens model approach for understanding the aesthetic differences of architects and laypersons, *Environment and Behaviour*, 32 (2), 163187.
- Gifford, R. & Douglas, D. (2001). Evaluation of the physical classroom by students and professors: A lens model approach, *Educational Research*, 43 (3), 295-309.

- Gifford, R., Hine, D. W., Muller-Clemm, W. & Shaw, K. T. (2002). Why architects and laypersons judge buildings differently: Cognitive properties and physical bases. *Journal of Architectural and Planning Research*, 131-148.
- Green, R. (1999). Meaning and form in community perception of town character. *Journal of Environmental Psychology*, 19, 311-329, 1999.
- Groat, L. & Canter D. (1979). Does Post-modernism communicate, *Progressive A Architecture*, 12, 84-87.
- Groat, L. (1982). Meaning in Post-Modern Architecture: An examination using the multiple sorting task, *Journal of Environmental Psychology*, 2, 3-22.
- Gurallar, N. (2015). Tarihselcilik-tarihsicilik [historicism]: Bir mimarlık terminoloji tartismasi ve 2000'ler türkiyesinde tarihsici mimarlık. *Metu Journal of the Faculty of Architecture*, 32(2), 191–204.
- Hersberger, G.R. (1988). *A study of meaning and architecture*, Environmental aesthetics theory research and applications, Cambridge University Press, New York, 175-194.
- Hubbard, P. (1996). Conflicting interpretations of architecture: an empirical investigation, *Journal of Environmental Psychology*, 16, 75-92.
- İmamoğlu, C. (1975). *Spaciousness of Interiors* [Unpublished Ph.D. Thesis]. Glasgow: University of Strathclyde.
- İmamoğlu, C. (2000). Complexity, liking and familiarity: Architecture and non-architecture Turkish students' assessments of traditional and modern house facades. *Journal of Environmental Psychology*, 20, 5-16, 2000
- Kaya, N. & Weber, M.J. (2003). Cross-cultural differences in the perception of crowding and privacy regulation: American and Turkish students. *Journal of Environmental Psychology*, 23, 301-309.
- Kılıçoğlu Ö. (2007). *Kullanıcı müdahaleleriyle, Değişikliğe uğramış müstakil toplu konut cephelerinin, farklı eğitim grupları tarafından değerlendirilmesi: beğeni, karmaşa ve etkilenme* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Lynch, K. (1965). *The image of city*. The M.I.T. Press.
- Lynch, K. (2010). *Kent imgesi*. (Çev.İ. Başaran). Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Mansour H. (2015). *The lost identity of the city: the case of Damascus*. CITA 8th Annual Conference on Planning Research AESOP TG Public Spaces & Urban Cultures Event.
- Özkan C. (2019). *Yerel yönetim binaları cephelelerinde erkin, halk ve tasarımcılarla olan algısal birlikteliğinin analizi* [Yüksek Lisans Tezi], Konya Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Purcell, A.T. & Nasar J.L. (1992). Experiencing other people's houses: a model of similarities and differences in environmental experience, *Journal of Environmental Psychology*, 12, 199-211.
- Purcell, A.T. (1995). Experiencing American and Australian high- and popular-style houses, *Environment and Behavior*, 27 (6), 771-800.
- Tanyeli, U. (2005). Tarihselcilik, *Arredamento Mimarlık* (171), 62-3.
- Wickelgren, W.A. (1979). *Cognitive Psychology*. New Jersey: Prentice-Hall, ss.177-220.
- Yıldırım, K. & Akalın-Baskaya, A. (2007). Perceived crowding in a café-restaurant with different seating densities, *Building and Environment*, 42 (9).

Yücel, A. (2007a). *Çağdaş Türkiye mimarlığı/tarihselciliğe karşı tarihsellik: Eldem, Cansever ve Çinici'nin yapıtları üzerinden tematik bir panorama, 2000'lerde Türkiye'de mimarlık: söylem ve uygulamalar*, der. T. Korkmaz, Mimarlar Odası Yayınları,165-73.

Zajonc, R.B. (1968). Attitudinal effects of mere exposure. *Journal of Personality and Social Psychology Monograph Supplement*, 9(2), 2.

Extended English Summary

The city image expresses the impressions of the city formed on the city user and visitor in relation to the city identity and memory. In this context, the city image is the idea and traces that it creates in the user's mind. Urban image evaluations are evaluated on the basis of connections, boundaries, regions, focus areas and triangulation points (Lynch, 1965). Within the scope of the study, "city entrance gates", which are included in the scope of "the borders" of these composition elements, are being examined. The concept of "gate", used in the sense of threshold, crossing and checkpoint, has been used in the past to indicate the difference between the inside and outside of residential areas in cities with a relatively fixed development limit. Especially in ancient cities surrounded by protective walls, the city gate had both functional and symbolic importance. The towers built together with the city gates are defined as the triangulation point for city entrances, but also served the function of accommodation where elite families settled. As a symbol of the city and the urban population for centuries, city gates are architectural elements that have an active role in the shaping of city boundaries and are also used for security purposes. "Thresholds and transition gates are considered as places where the world changes itself."

The city entrance gates are intended to reflect the city with the symbolic signs, building form and architectural elements they contain. The aim of this study is to formally analyze the historicistic city entrance gates, which have an important place on the image of the city; to discuss the general aesthetic perceptions of these gates through the eyes of the designer and the public. For this purpose, within the scope of the study, samples of historicistic city entrance gates were determined by using literature search, academic studies, archival documents and visual documents; these samples were analyzed using the method of form analysis, the historical periods and architectural elements they cited were determined. Another issue that the study is curious about and examines is how the historicistic city entrance gates are perceived by the architect and the public.

When the city entrance gates belonging to cities of different regions and different sizes in our country are examined by the method of formal analysis, it has been seen that these structures, which are produced independently of each other, have a common design language to a large extent. In these buildings, it has been seen that one or many styles and architectural elements are used at the same time in an effort to hold on to the past, and sometimes local architectural elements are also used. It has been determined that architectural elements such as arch, portico, cone, decorations and decors belonging to the Seljuk period; arch and arched windows belonging to the Ottoman period; arched window, tower and eaves belonging to the I. (first) National Period; wide eaves, buttresses, windows, columns, bay windows, hipped roofs belonging to the II. (second) National Period and local architectural elements were used together without any aesthetic concerns.

With the study, the level of appreciation of the architect and the public about the historicistic city entrance gates was discussed with the findings of the prepared survey study. Within the scope of the study, a survey on city entrance gates was conducted with a total of 84 people, including 41 architects who are experts in their field between the ages of 20-55 and 43 people from the public living in different provinces. The data of the survey study were evaluated with the SPSS program and the general level of appreciation of the architects and the public regarding the historicistic city gates was discussed.

When the perceptual evaluation of the architect and the public towards the historicistic city entrance gates is compared with each other, it has been determined that architects do not like historicistic city entrance gates because they are imitative, familiar, complex, ostentatious, symmetrical, outdated and do not find them suitable for urban aesthetics. It has been determined that the public finds the city entrance gates in question beautiful, impressive, suitable for urban aesthetics, original, familiar, simple, ostentatious, symmetrical and modern.

These results support the studies in the literature. In his study with architects and non-architects, Gans (1978) found that architects like "high" style structures and non-architects like "traditional" style structures. With the study, it has been revealed that architects and non-architects differ in preference.

With this study, which also tests the tendency of the architect and the public on this issue, it has been determined by the survey conducted that architects do not find these historicistic city entrance gates suitable for urban aesthetics. As a result of the evaluation, architects found these structures to be imitative, outdated and unsuitable for urban aesthetics due to the fact that a postmodern understanding prevails in all of the city entrance gates selected as a sample. It is seen that imitation and familiarity negatively affect the aesthetic value of architects. The public, on the other hand, positively evaluated these structures that they found familiar for urban aesthetics and generally liked them.

As a result, in the research conducted, various historical and cultural architectural references are copied one-on-one, imitated and various form analogy applications are mainly applied by using these references to reflect the image of the city to the user by establishing a connection with the city identity at the city entrance gates. When the examples are examined, it is seen that the applications that are far from originality both in terms of examples with similar functions and in terms of their own characteristics of the structures are examples that are derivative of each other. Historicistic practices aimed at ensuring historical continuity, on the contrary, this purpose leads to the formation of unqualified examples that remain only at the stage of decoration due to its disconnection from function. These examples, which are not in accordance with the requirements of the age and the identity of the structure, are out of place, timeless and without identity. Therefore, the city is far from reflecting its image. In today's applications, contrary to this point of view, applications required by time and structure function are required. It has been concluded that it is necessary to move away from the argument that the relations between urban image and urban identity are strengthened with the applications of historicist approach and to direct modern applications in accordance with the image of today's contemporary cities.